

УДК 792.83:793.32]:004.032.6
DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.351942

Цитування:

Васютяк Ю. В., Гриценюк Р. А., Рабченюк С. В.
Вплив мультимедійних технологій на трансформацію тілесної виразності та сценічної експресії в хореографічному мистецтві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 257–264.

Vasyutyak Yu., Hrytsenyuk R., Rabcheniuk S. (2025). The Impact of Multimedia Technologies on Transformation of Bodily Expressiveness and Stage Expression in Choreographic Art. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 257–264 [in Ukrainian].

Васютяк Юрій Васильович,
старший викладач
кафедри хореографічного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0003-1532-9282>
Vasutyak040871@gmail.com

Гриценюк Роман Анатолійович,
завідувач кафедри хореографії, доцент
Рівненського державного
гуманітарного університету,
заслужений діяч мистецтв України
<https://orcid.org/0000-0002-5361-7210>
flashrivnedance@ukr.net

Рабченюк Сергій Віталійович,
доцент кафедри хореографії
Рівненського державного
гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0001-7676-7441>
sergo-8787@ukr.net

ВПЛИВ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ТІЛЕСНОЇ ВИРАЗНОСТІ ТА СЦЕНІЧНОЇ ЕКСПРЕСІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Мета дослідження – дослідити специфіку впливу мультимедійних технологій на формування тілесної виразності та сценічної експресії в хореографічному мистецтві та визначити закономірності взаємодії тілесного й технологічного у виконавському процесі. **Методологія дослідження.** У статті застосовано праксеологічний метод для вивчення нових форм сценічної експресії, які виникають внаслідок інтеграції технологічних інновацій у хореографічні практики; компаративний – для виявлення особливостей взаємодії традиційної та мультимедійної хореографії; системно-структурний – для визначення взаємозв'язків між тілесним, просторовим і технологічним елементами у хореографічних практиках; естетичний та семіотичний аналіз дав можливість виявити способи формування експресивності та смислотворення в мультимедійній сценічній дії; спостереження та аналіз мистецьких практик – для дослідження прикладів хореографічних постановок із використанням мультимедійних технологій. **Наукова новизна** полягає в з'ясуванні механізмів трансформації сценічної експресії під впливом мультимедійних технологій та теоретичному обґрунтуванні їх інтеграції в хореографічне виконавство як складову, що переосмислює взаємодію тілесного та технологічного в сценічному просторі. **Висновки.** Сценічна експресія в хореографічному мистецтві визначається як результат багаторівневої взаємодії тілесних, емоційно-когнітивних та технологічних компонентів, які формують нові моделі сценічної комунікації. Інтеграція мультимедійних технологій сприяє трансформації традиційних форм сценічної виразності, у результаті чого формується нова естетика сценічної дії, у якій мультимедійне середовище не лише доповнює, а й активно моделює пластичний, емоційний та смисловий вимір хореографічного твору. Тому сценічна експресія в умовах цифровізації поєднує людське тіло та технологічні засоби в єдину художню систему, визначаючи подальші тенденції розвитку сучасного хореографічного мистецтва.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, сценічна експресія, мультимедійні технології, тілесність, цифровізація, сценічна комунікація, технологічна інтеграція.

Vasyutyak Yuri, Senior Lecturer, Department of Choreographic Art, Kyiv National University of Culture and Arts; Hrytsenyuk Roman, Head of the Department of Choreography, Honoured Artist of Ukraine, Associate Professor, Rivne State Humanitarian University; Rabcheniuk Serhii, Associate Professor, Department of Choreography, Rivne State Humanitarian University

© Васютяк Ю. В., 2025. CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

© Гриценюк Р. А., 2025. CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

© Рабченюк С. В., 2025. CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

The Impact of Multimedia Technologies on Transformation of Bodily Expressiveness and Stage Expression in Choreographic Art

The purpose of the article is to investigate the specifics of the influence of multimedia technologies on the formation of bodily expressiveness and stage expression in choreographic art and to determine the patterns of interaction between the bodily and technological in the performance process. **Research methodology.** The article applies the praxeological method to study new forms of stage expression that arise as a result of the integration of technological innovations into choreographic practices; comparative – to identify the features of the interaction between traditional and multimedia choreography; systemic-structural – to determine the relationships between bodily, spatial and technological elements in choreographic practices; aesthetic and semiotic analysis made it possible to identify ways of forming expressiveness and meaning in multimedia stage action; observation and analysis of artistic practices – to study examples of choreographic productions using multimedia technologies. **The scientific novelty** lies in the elucidation of the mechanisms of transformation of stage expression under the influence of multimedia technologies and the theoretical substantiation of their integration into choreographic performance as a component that rethinks the interaction of the bodily and technological in stage space. **Conclusions.** Stage expression in choreographic art is defined as the result of a multi-level interaction of bodily, emotional-cognitive and technological components that form new models of stage communication. The integration of multimedia technologies contributes to the transformation of traditional forms of stage expressiveness, resulting in the formation of a new aesthetics of stage action, in which the multimedia environment not only complements, but also actively models the plastic, emotional and semantic dimension of the choreographic work. Therefore, stage expression in the conditions of digitalisation combines the human body and technological means into a single artistic system, determining further trends in the development of modern choreographic art.

Keywords: choreographic art, stage expression, multimedia technologies, corporeality, digitalisation, stage communication, technological integration.

Актуальність теми дослідження. Цільовим чинником життя суспільства є його прагнення окреслити умови, які б сприяли реалізації мотивації змісту, в якому творчість займає чи не провідну константу. Однією із чималого переліку сталих величин є хореографічне мистецтво, яке є інструктивною настановою для здоров'я, провідником естетичного спрямування, засобом освіти і виховання, стимулятором гармонії в часопросторі. Сучасне хореографічне мистецтво перебуває у стані динамічної трансформації, спричиненої розвитком цифрових і мультимедійних технологій. Взаємодія сценічної експресії танцівника з візуальними проєкціями, інтерактивними екранами, сенсорними системами, світловими та звуковими ефектами та ін., спричиняє появу нових форм виразності, що поєднують традиційну пластику тіла з технологічними медіа.

Актуальність дослідження зумовлена потребою наукового осмислення нових форм сценічної взаємодії, що виникають внаслідок інтеграції технологічних інновацій у хореографічну практику. Мультимедійні рішення трансформують як візуальну складову постановки, так і структуру виконавського процесу, зумовлюючи нові принципи пластичного мислення, просторової композиції та емоційного впливу. В умовах цифровізації мистецького простору хореографічна дія перестає бути виключно пластичним явищем і набуває комплексного характеру, у якому рух тіла взаємодіє з візуальними та акустичними сигналами. Таке поєднання тілесного й технологічного змінює принципи сценічного сприйняття, формуючи нову естетику

емоційної виразності та визначаючи сценічну експресію як ключову категорію сучасного хореографічного мистецтва.

Водночас недостатньо досліджено механізми інтеграції мультимедійних засобів у структуру сценічної постановки, що дозволяє зберігати роль тілесності як основного носія сценічної експресії, а також вплив цієї взаємодії на емоційне сприйняття глядача. Теоретичний аналіз процесів інтеграції мультимедійних технологій у формування сценічної експресії є необхідним для розвитку мистецтва хореографії та осмислення нових принципів сценічної комунікації.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття сценічної експресії у хореографічному мистецтві охоплює комплекс фізичних, емоційних і комунікативних проявів, що забезпечують художню виразність танцювального образу. У науковій думці сценічна експресія розглядається не лише як характеристика емоційного стану виконавця, а як система взаємодії тіла, руху, простору, музики й глядача. Дослідження сучасних українських і зарубіжних авторів дозволяють розкрити сценічну експресію як динамічний феномен, що поєднує тілесність і художню інтенцію. Проблема взаємодії тіла й технологій у хореографічному мистецтві стає одним із ключових напрямів сучасних мистецьких досліджень. Дослідники акцентують увагу на розширенні меж тілесності, злитті фізичного і віртуального простору, зміні характеру сприйняття руху. Проте питання про те, як мультимедійні технології впливають на формування сценічної експресії, а саме на

емоційно-виразний аспект хореографічного виконання, залишається недостатньо вивченим.

Генезис, жанрово-стилістичні особливості та новітні форми хореографії в Україні розглянуто у статті «Розвиток хореографічної наукової думки в контексті мистецьких інтеграцій у становленні новітніх форм хореографії в Україні» авторів Р. Кундіса та К. Яценка [7]. Зокрема автори наголошують на тому, що хореографічна парадигма оновлюється під впливом взаємодії мистецьких закономірностей і сучасних художніх практик.

У статті А. Хмельова та А. Єліна [13] «Значення біомеханіки тіла при формуванні та вдосконаленні виконавської майстерності танцівника» аналізують значення біомеханічних принципів руху у формуванні виконавської майстерності. Науковці наголошують, що тілесна експресія не є суто емоційним проявом, а базується на точній координації, ритмі, амплітуді рухів, які забезпечують гармонію між технікою й художнім змістом.

Аналіз сучасних тенденцій та активне впровадження інноваційних технологій у хореографічну практику досліджено у статті І. Герц «Сучасний танець і новітні технології: грані взаємодії» [5]. Авторка констатує, що такий синтез сприяє формуванню нових підходів до пластичної мови та структури танцю, синтезує традиційні та цифрові засоби виразності, які стають підґрунтям інновацій, що визначають подальший напрям розвитку світового хореографічного мистецтва.

Зарубіжні дослідники, зокрема А. Роміта та Н. Ваніч-Роміта [17] розглядають експресивність як результат усвідомленого використання тілесних механізмів артикуляції емоції. На їхню думку, виразність танцівника виникає в процесі «функціонального усвідомлення» власного тіла, що дозволяє інтегрувати анатомічну точність із художнім переживанням.

Психофізіологічний підхід до сценічної експресії розглянуто у статті *Dance as mindful movement: A perspective from motor learning and predictive coding* [16], де дослідники акцентують на тому, що експресивний рух є формою «усвідомленої тілесності», у якій тіло не лише реагує на зовнішні стимули, а породжує власні смислові структури, стаючи активним носієм значення в межах художньої дії. Це відкриває нові перспективи для розуміння хореографії як процесу когнітивно-емоційної саморефлексії.

Особливу увагу сучасних досліджень привертає цифрова взаємодія в хореографії. У 2025 році на конференції в Йокогамі (Японія)

була представлена наукова робота групою авторів: Фан Чжан, Молін Лі, Сяю Чанг, Кесю Фу, Річард Вільям Аллен, та Рей Лісі [18] «“Стати власною аудиторією”: як танцюристи реагують на аватари, несхожі на них самих, у живому імпровізаційному виступі з підтримкою захоплення руху», в якій аналізується реакція виконавців на віртуальні аватари під час імпровізаційного перформансу. Автори стверджують, що поєднання живого руху й цифрового відображення створює новий рівень сценічної експресії – «віртуально-тілесний», у якому емоція передається не лише через фізичну пластику, а й через технологічні канали сприйняття. У статті досліджується, як використання технології захоплення руху (motion capture) у поєднанні з аватарами різних форм і статі впливає на імпровізаційне виконання танцюристів. Результати показали, що взаємодія з аватарами дозволяє танцюристам відходити від звичних рухових патернів, експериментувати з новими способами руху та досліджувати гендерні стереотипи в хореографії. У дослідженні акцентується увага на нових практиках, які включають технології виконання, що дозволяє виконавцям імпровізувати, проте з певними обмеженнями, та виходити за межі класичної сцени.

С. Вергелес у публікації «Роль мультимедійних технологій у підготовці сучасних хореографів» [3] акцентує на розширенні творчих можливостей режисерів та хореографів при застосуванні мультимедійних технологій, які доповнюють хореографічні постановки та роблять видовищними, які більш конкретно розкривають авторську ідею.

Т. Медвідь у статті «Використання мультимедійних технологій в хореографічному мистецтві» [9] визначає роль технічних засобів (відео-проекції, комп'ютерної анімації тощо) та їхнє застосування в сценографії балетних і танцювальних постановок.

Недостатня кількість наукових досліджень, присвячених визначенню ролі мультимедійних технологій у процесі формування сценічної експресії, зумовлює потребу у глибшому теоретичному аналізі цього явища. У контексті сучасного мистецтва постає завдання виявити, яким чином технологічні інструменти модифікують тілесну дію, змінюють динаміку руху, світлову драматургію та систему комунікації на сцені.

Мета дослідження – дослідити специфіку впливу мультимедійних технологій на формування тілесної виразності та сценічної експресії в хореографічному мистецтві та

визначити закономірності взаємодії тілесного та технологічного у виконавському процесі.

Виклад основного матеріалу. Хореографічне мистецтво у ХХІ столітті переживає період активної трансформації, зумовлений інтеграцією цифрових і мультимедійних технологій у сценічну практику. Цей процес спричиняє технічне оновлення сценічного простору, що суттєву змінює принципи побудови хореографічної дії, способи вираження та сприйняття тілесності. Мультимедіа сьогодні виступає як повноправний компонент художньої структури постановки, що впливає на ритм, динаміку, пластичну мову та рівень емоційного впливу на глядача. У цьому контексті цифровізація мистецького простору не лише змінює технічні параметри сценічного середовища, а й переосмислює природу емоційної комунікації між виконавцем і глядачем. Виникає потреба у новому розумінні виразних можливостей тіла, яке взаємодіє з візуальними та звуковими медіа, втрачаючи традиційні межі матеріальності. Саме тому питання сценічної експресії набуває особливого значення, адже воно визначає, яким чином у сучасних умовах поєднуються тілесна дія, технологічна візуальність та емоційна передача сенсів.

Сценічна експресія як категорія хореографічного мистецтва ґрунтується на здатності виконавця передавати внутрішній стан через тілесну дію, міміку, ритміку руху. Сучасні хореографи-постановники, балетмейстери активно застосовують «інноваційні підходи, такі як: синтез різних стилів танцю – поєднання класичного балету, модерну, контемпорарі та акробатики дозволяє створювати нові форми руху; використання нестандартних технік – ізоляція, слоу-моушн, техніка стоп-моушн додають унікальності виступам; застосування технологій – проєкції, інтерактивні сцени та світлові ефекти допомагають підкреслити складність та видовищність віртуозних рухів» [12, 44]. Саме в умовах застосування мультимедійних технологій сценічна експресія набуває нового виміру, де поєднуються фізична, візуальна та віртуальна реальності. Всі ці складові в сукупності створюють поліфонію сценічного образу. Цифрове середовище підсилює емоційний ефект, дозволяє розширити виражальні можливості пластики тіла через взаємодію з відеопроєкціями, 3D-графікою, світловими і звуковими ефектами. Тому мультимедійні засоби стають каталізатором нових форм сценічної комунікації, де рух і технологія перебувають у взаємодії,

створюючи цілісну систему художнього впливу.

Інтеграція технологічних рішень змінює також саму логіку хореографічної побудови. Хореографи-постановники, балетмейстери дедалі частіше розглядають сценічний простір як динамічне середовище, у якому тіло танцівника функціонує не ізольовано, а у взаємозалежності з візуальними потоками інформації. Це формує новий тип пластичного мислення, коли хореограф працює не лише з тілом, а й з його цифровим відображенням. У результаті виникає «розширена тілесність», що існує одночасно у фізичному та віртуальному вимірах, змінюючи спосіб сприйняття сценічної експресії глядачем.

Поява мультимедіа в сценічному процесі спричинила глибоку зміну сприйняття тілесності як головного носія смислу. У мультимедійному середовищі тіло перестає бути виключно матеріальним об'єктом і стає інтерфейсом взаємодії між реальністю та віртуальністю. Рух виконавця взаємодіє із цифровими сигналами, світлом, проєкціями, відеопотоками. Дослідники зазначають, що усвідомлений рух інтегрує тілесну усвідомленість зі зворотним зв'язком від середовища, підкреслюючи взаємодію тіла танцівника із зовнішніми стимулами, включно з цифровими медіа [16]. Ця взаємодія формує полівимірну експресію, у якій тілесне і технологічне утворюють єдиний комунікативний код. Використання технології motion capture у танцювальних виступах сформувало новий напрям, у якому виконавці можуть виступати через цифрових аватарів. Це розширює межі сценічної ідентичності, дозволяючи танцюристам діяти в образах різних персонажів і тілесних форм. Експеримент із п'ятьма типами аватарів показав, що така практика сприяє звільненню від звичних рухових патернів і стимулює пошук нових пластичних рішень. Разом із тим, виконання через аватарів може зменшувати безперервність імпровізації, водночас відкриваючи нові можливості для осмислення тілесності та гендерної виразності у цифровому просторі.

Такий синтез підсилює емоційну динаміку сценічної дії. У хореографії тіло танцівника функціонує не лише як носій руху, а як комунікативний інтерфейс, здатний взаємодіяти з технологічними та мультимедійними елементами для створення нових форм виразного значення. Водночас функціональна усвідомленість тіла дозволяє виконавцю адаптувати рухову експресію до змінних контекстів мультимедійного

середовища, що створює ефект зворотного зв'язку та розширює межі експресії й залученості глядача [17].

У традиційній хореографічній практиці художньо-виразальні засоби зосереджені на тілесності виконавця як основному джерелі смислу й емоційного впливу. «Через пластичну мову руху, яка не потребує вербального спілкування, хореографічна практика формує унікальні форми комунікації, де смисли артикулюються за допомогою соматичних імпульсів, ритміки, динаміки руху, просторової орієнтації та тілесного контакту. У цьому контексті тіло розглядається як носій соціально-культурних кодів, індивідуального досвіду, травм, спогадів і трансцендентного сенсу, що передається глядачеві невербальними засобами» [15, 339]. Емоційна комунікація відбувається через безпосередній фізичний контакт між виконавцем і глядачем, заснований на живій енергії руху, пластиці, ритмі, музичній драматургії та сценічному жесті. Простір сцени в цьому випадку виступає нейтральним для розгортання дії, а виразність досягається завдяки органічності тілесного руху, гармонії композиції та психологічній переконливості виконання.

На відміну від цього, у мультимедійних формах хореографічного виконання простір і тіло взаємодіють як рівноправні компоненти сценічного цілого. Виконавська пластика функціонує у цифрово-модульованому середовищі, де кожен рух набуває візуального й акустичного продовження у вигляді світлових контурів, відеопроєкцій, голограм, інтерактивних сенсорних ефектів чи доповненої реальності. Мультимедійна технологія підсилює емоційний ефект, створює багатовимірний простір, у якому тілесна дія перетворюється на частину єдиного аудіовізуального потоку. «Серед мультимедійних технологій, що використовуються у танцювальних шоу-програмах та сучасних балетних виставах найчастіше використовуються фото та відео-проєкції, інсталяції, мультиплікації, лазерні ефекти, різноманітні графічні програми, мультиплікація або анімація» [9, 249].

У цьому контексті змінюється саме розуміння експресії: якщо в традиційній хореографії вона базується на безпосередньому переживанні й фізичному вираженні емоції, то в мультимедійному виконанні експресія набуває знаково-символічного характеру. Вона формується як результат взаємодії тілесного імпульсу з технологічним середовищем, що кодує, модифікує або віддзеркалює емоційний стан виконавця.

Отже, традиційна сцена репрезентує тілесність як автономну художню категорію, натомість мультимедійна трансформує її в динамічний символ цифрової комунікації. Ця відмінність визначає нові засади сценічної естетики, у межах якої хореографічна експресія постає як результат тілесного руху й водночас, враховуючи застосування сучасних прийомів як синтез людського й технологічного, реального та віртуального, матеріального та знакового.

Сценічна форма у мультимедійному середовищі постає як багаторівнева система, у якій тілесне, просторове й технологічне взаємодіють за принципом синергетики. Відбувається злиття реального та віртуального вимірів, де сценічний простір уже не є фіксованим, а функціонує як динамічна структура, що реагує на рух виконавця. Простір сцени стає модульованим полем, здатним змінювати конфігурацію у реальному часі – через інтерактивне світло, цифрову проєкцію, сенсорні системи та аудіовізуальні сигнали.

Тіло танцівника в такому середовищі не просто діє, а стає активним елементом технологічної системи, ініціюючи зміни візуального та звукового простору. Виникає своєрідний «діалог» між тілом і технологією, у якому рух стає не лише вираженням емоції, а й інструментом управління цифровими параметрами сценічної дії. У результаті формується новий тип сценічної пластики – гібридна тілесність, де фізичне тіло доповнюється його віртуальними відображеннями, цифровими тінями або світловими контурами. Досить цікавою інновацією є застосування роботизованої руки у взаємодії з танцівниками. Деякі дослідники підкреслюють, що «під час сольних занять танцюристи керували роботизованою рукою, виконуючи безперервні рухи; під час групових занять їхні рухи ставали більш уривчастими. Танцюристи почувалися вільними та передбачуваними під час сольних занять, але відчували просторові обмеження та спонтанність у групових. У всіх семінарах ключовими факторами були просторова усвідомленість та дослідження, небезпеки навігації, візуальний баланс та використання сцени» [18].

Таке поєднання створює ефект багатовимірної експресії, що розширює художні межі хореографічного образу. Експресія перестає бути одновимірним виявом внутрішнього стану виконавця і набуває мережевого характеру – вона розгортається у взаємодії тілесного, просторового та технологічного кодів. «Технічні й технологічні

новації <...> на сучасному етапі дозволяють відобразити в просторових рішеннях розмаїття можливостей емоційно-сенсових відтінків художнього образу. Вони підкорені завданню створити для танцюристасприятливі умови для вираження (*засобами розміщення тіла в просторі та взаємодії з ним*) того сенсу, що закладений постановником в хореографічну виставу» [2, 143]. У цій взаємодії народжується нова естетика сценічної дії, де технологія не затьмарює людську присутність, а навпаки підсилює її емоційну глибину та пластичну динаміку.

Мультимедійна хореографія формує комплексний семіотичний простір, у якому різні знакові системи – тілесний рух, музика, світлові ефекти, відео- та графічні проєкції – взаємодіють і доповнюють одна одну, формуючи єдину художню мову. Естетичний ефект виникає завдяки поєднанню фізичного та цифрового компонентів, коли рух виконавця отримує візуальні й звукові продовження, а простір сцени динамічно трансформується в реальному часі.

Смислотворення в мультимедійній хореографії реалізується як спільний процес виконавця та технологічного середовища. Сенсорні системи, інтерактивні проєкції та цифрові ефекти реагують на рухи виконавця, створюючи динамічну, контекстуально залежну драматургію. У результаті виникає новий тип сценічної експресії – інтерактивно-семіотичний, у якому емоційне та смислове наповнення хореографічного твору формується через безпосередню взаємодію тіла та технологій, що забезпечує багаторівневу комунікацію з глядачем і посилює його емоційне відчуття.

Сьогодні сучасні хореографічні постановки демонструють широкий спектр застосування інноваційних технологій та мультимедійних засобів, що зумовлюють появу нових форм художньої виразності й формують якісно інший рівень сценічної експресії.

Серед найпомітніших прикладів інтеграції мультимедіа у хореографічне мистецтво можна виокремити сучасні балети Вейна Макгрегора *Autobiography* та *Tree of Codes* [4; 6; 14], виставу Білла Т. Джонса *After Ghostcatching* [10], а також українські мультимедійні постановки Ірини Мазур у виконання балету «Життя» – масштабна постановка «Ремінісценції. UA» [1], вистави Радуги Поклітару «Вій» [11] та «Маленький принц» [8].

У цих постановках цифрові технології є не лише декоративним компонентом, а й активними учасниками сценічного процесу. Сучасні технології такі, як відеопроекції, LED-

екрани, лазерні інсталяції, 3D-проекції, AR-ефекти, VR-занурення, голографічні образи танцівників та об'єктів, роботизовані конструкції, кінетичні світлові інсталяції тощо формують нову пластику руху, змінюють сприйняття часу та простору, підсилюють емоційно-комунікативний ефект хореографії, створюючи ефект співтворчості між тілом і технологією.

Усі хореографічні постановки із застосуванням інноваційних технологій у межах однієї статті розглянути неможливо, однак окремі приклади дозволяють простежити характерні тенденції трансформації сценічної експресії та визначити закономірності взаємодії тілесного й технологічного компонентів у хореографічних практиках.

Наукова новизна дослідження полягає в з'ясуванні механізмів трансформації сценічної експресії під впливом мультимедійних технологій та теоретичному обґрунтуванні їх інтеграції у хореографічне виконавство як складову, що переосмислює взаємодію тілесного та технологічного у сценічному просторі.

Висновки. Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що сценічна експресія в хореографічному мистецтві формується в результаті багаторівневої взаємодії тілесних, когнітивних, емоційних і технологічних чинників. Вона не обмежується фізичним жестом, а постає як художньо-комунікативний засіб, у якому рух є мовою, а тіло – інструментом створення смислів і емоційного впливу на глядача. У сучасному мистецькому просторі мультимедійні технології стають важливим чинником естетичної еволюції сценічних форм. У хореографії вони виконують не лише роль технічного супроводу, а й трансформують саму природу сценічної експресії. Традиційна тілесна пластика, яка раніше була основним засобом емоційної комунікації, сьогодні взаємодіє з цифровими, аудіовізуальними та інтерактивними середовищами, створюючи новий художній рівень сценічного висловлювання. Таким чином мультимедійні технології сприяють формуванню нової тілесності, що поєднує фізичне й віртуальне, матеріальне й знакове, особистісне й технологічне. Така інтеграція розширює межі художнього висловлювання та створює нові форми комунікації між виконавцем, простором і глядачем.

Отже, сценічна експресія та тілесна виразність в умовах цифровізації постають як інтермедіальний процес, у якому тілесна дія та мультимедійне середовище взаємодіють у єдиній художній системі, формуючи нову естетику хореографічного мистецтва.

Література

1. Балет «Життя» повторить у Львові свою найпотужнішу постановку. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2015/11/10/balet-zhittya-povtorit-u-lvovi-svoyu-naypotuzhnishu-postanovku> (дата звернення: 12.09.2025).
2. Вакуленко О. М. Сценічний бальний танець ХХІ ст. : монографія. Київ : КНУКиМ, 2021. 157 с. : іл.
3. Вергелес С. Г., Горголь П. С. Роль мультимедійних технологій у підготовці сучасних хореографів. *Тенденції і перспективи розвитку хореографічного мистецтва у контексті культурно-освітніх процесів* : зб. наук. праць І Всеукр. наук.-практ. конф., 23–25 трав. 2024 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2024. С. 185–188. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/16828/1/%d0%a2%d0%95%d0%9d%d0%94%d0%95%d0%9d%d0%a6%d0%86%d0%87%20-185-188_merged.pdf (дата звернення: 10.09.2025).
4. В Україні покажуть шоу хореографа Королівського балету Великобританії: цікаві факти. URL: <https://styler.rbc.ua/ukr/zhizn/ukraine-pokazhut-shou-horeografa-korolevskogo-1582805544.html> (дата звернення: 02.10.2025).
5. Герц І. І. Сучасний танець і новітні технології: грані взаємодії. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 43. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.43.2023.286836>.
6. Дерево кодів. URL: https://waynemcgregor.com/productions/tree-of-codes?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.09.2025).
7. Кундис Р., Яценко К. Розвиток хореографічної наукової думки в контексті мистецьких інтеграцій у становленні новітніх форм хореографії в Україні. *Грааль науки*. 2022. №17. С. 535–537. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.092>.
8. Маленький принц. URL: <https://kyivmodernballet.com/theater/repertoire/34> (дата звернення: 08.10.2025).
9. Медвідь Т. А. Використання мультимедійних технологій в хореографічному мистецтві. *Culturology, Sports and Art History*. 2017. С. 249–251.
10. Після лову привидів. *Nelson*. URL: https://www.nelson-atkins.org/art/exhibitions/after-ghostcatching/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.09.2025).
11. Радю Поклітару – хто він, «Вій»? URL: <https://kyivdaily.com.ua/viy-radu-poklitaru/> (дата звернення: 12.09.2025).
12. Сандульський С., Курдупова О., Дегтяр Л. Віртуозні рухи як феномен хореографічного мистецтва: шляхи розвитку віртуозності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2025. Вип. 85, том 3. С. 40–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-4>.
13. Хмельова А., Єліна А. Значення біомеханіки тіла при формуванні та вдосконаленні виконавської майстерності танцівника. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*. 2023. № 69 (3). С. 110–113. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/69_2023/part_3/16.pdf (дата звернення: 12.09.2025).
14. Хореограф Royal Ballet Вейн МакГрегор представить в Україні сенсаційний балет на межі технологій і науки. URL: https://lb.ua/culture/2019/12/24/445745_horeograf_royal_ballet_ueyn.html (дата звернення: 12.09.2025).
15. Шумілова В. В. Хореографія як простір невербальної комунікації в умовах соціальних криз: когнітивно-комунікативний та терапевтичний потенціал. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2025. № 2. С. 337–343. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2025.339024>.
16. Fitch W. T., Barnstaple R. Dance as mindful movement: A perspective from motor learning and predictive coding. *BMC Neuroscience*. 2024. №25(1). Article 69. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12868-024-00894-9>.
17. Romita N., Romita A. Expressivity of Arms. In *Functional Awareness: Anatomy in Action for Dancers* Oxford University Press, 2023. P. 76–87. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780197586815.001.0001>.
18. Zhang F., Li M., Chang X., Fu K., Allen R. W. «Becoming My Own Audience»: How Dancers React to Avatars Unlike Themselves in Motion Capture-Supported Live Improvisational Performance. *Proceedings of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '25)*. 2025. 24 pages, 18 figures. URL: <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/3757452> (дата звернення: 18.10.2025).

References

1. Ballet 'Life' will repeat its most powerful production in Lviv. (2015, November 10). *Portal.lviv.ua*. Retrieved from: <https://portal.lviv.ua/news/2015/11/10/balet-zhittya-povtorit-u-lvovi-svoyu-naypotuzhnishu-postanovku> [in Ukrainian].
2. Vakulenko, O. M. (2021). Stage ballroom dance of the XXI century. KNUKiM Publishing Centre [in Ukrainian].
3. Verheles, S. H., & Horhol, P. S. (2024). The role of multimedia technologies in the training of modern choreographers. In *Trends and prospects for the development of choreographic art in the context of cultural and educational processes: Proceedings of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (Poltava, May 23–25, 2024, pp. 185–188). Poltava. Retrieved from: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/16828/1/%d0%a2%d0%95%d0%9d%d0%94%d0%95%d0%9d%d0%a6%d0%86%d0%87%20-185-188_merged.pdf [in Ukrainian].
4. A Royal Ballet choreographer's show to be presented in Ukraine: Interesting facts. (2020, February 27). *RBC-Ukraine*. Retrieved from: <https://styler.rbc.ua/ukr/zhizn/ukraine-pokazhut-shou-horeografa-korolevskogo-1582805544.html> [in Ukrainian].
5. Hertz, I. I. (2023). Contemporary dance and new technologies: Facets of interaction. *Art Studies Notes*, (43), 58–63. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.43.2023.286836> [in Ukrainian].

6. Tree of Codes. (n.d.). *Wayne McGregor Productions*. Retrieved from: <https://waynemcgregor.com/productions/tree-of-codes> [in Ukrainian].
7. Kundys, R., & Yashchenko, K. (2022). Development of choreographic scientific thought in the context of artistic integrations in the formation of new forms of choreography in Ukraine. *Gral of Science*, (17), 535–537. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.092> [in Ukrainian].
8. The Little Prince [Ballet]. (n.d.). *Kyiv Modern Ballet Theatre*. <https://kyivmodernballet.com/theater/repertoire/34> [in Ukrainian].
9. Medvid, T. A. (2017). The use of multimedia technologies in choreographic art. *Culturology, Sports and Art History*, 249–251 [in Ukrainian].
10. After Ghostcatching. (n.d.). *The Nelson-Atkins Museum of Art*. Retrieved from: <https://www.nelson-atkins.org/art/exhibitions/after-ghostcatching/> [in Ukrainian].
11. Radu Poklitaru – Who is he, «Viy»? (n.d.). *Kyiv Daily*. Retrieved from: <https://kyivdaily.com.ua/viy-radu-poklitaru/> [in Ukrainian].
12. Sandulskyi, S., Kurdupova, O., & Dehtiar, L. (2025). Virtuoso movements as a phenomenon of choreographic art: Ways of developing virtuosity. *Current Issues of the Humanities*, 85(3), 40–46. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-4> [in Ukrainian].
13. Khmelova, A., & Yelina, A. (2023). The importance of body biomechanics in the formation and improvement of a dancer's performance skills. *Actual Problems of the Humanities*, 69(3), 110–113. Retrieved from: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/69_2023/part_3/16.pdf [in Ukrainian].
14. Royal Ballet choreographer Wayne McGregor to present a sensational ballet in Ukraine at the intersection of technology and science. (2019, December 24). *LB.ua*. Retrieved from: https://lb.ua/culture/2019/12/24/445745_horeograf_royal_ballet_ueyn.html [in Ukrainian].
15. Shumilova, V. (2025). Choreography as a space of non-verbal communication in conditions of social crises: Cognitive-communicative and therapeutic potential. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, (2), 337–343. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2025.339024> [in Ukrainian].
16. Fitch, W. T., & Barnstaple, R. (2024). Dance as mindful movement: A perspective from motor learning and predictive coding. *BMC Neuroscience*, 25(1), Article 69. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12868-024-00894-9> [in English].
17. Romita, N., & Romita, A. (2023). Expressivity of arms. In *Functional Awareness: Anatomy in Action for Dancers* (pp. 76–87). Oxford University Press. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780197586815.001.0001> [in English].
18. Zhang, F., Li, M., Chang, X., Fu, K., & Allen, R. W. (2025). “Becoming my own audience”: How dancers react to avatars unlike themselves in motion capture-supported live improvisational performance. In *Proceedings of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '25)* (pp. 1–24). ACM. Retrieved from: <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/3757452> [in English].

Стаття надійшла до редакції 07.11.2025
Отримано після доопрацювання 08.12.2025
Прийнято до друку 16.12.2025
Опубліковано 29.12.2025